

NÄKÖKULMIA KUOPION KEHITTÄMISEEN

KAUPUNKIRAKENNESEMINAARI

KUOPIO 9.4.2024

Tarja Laine

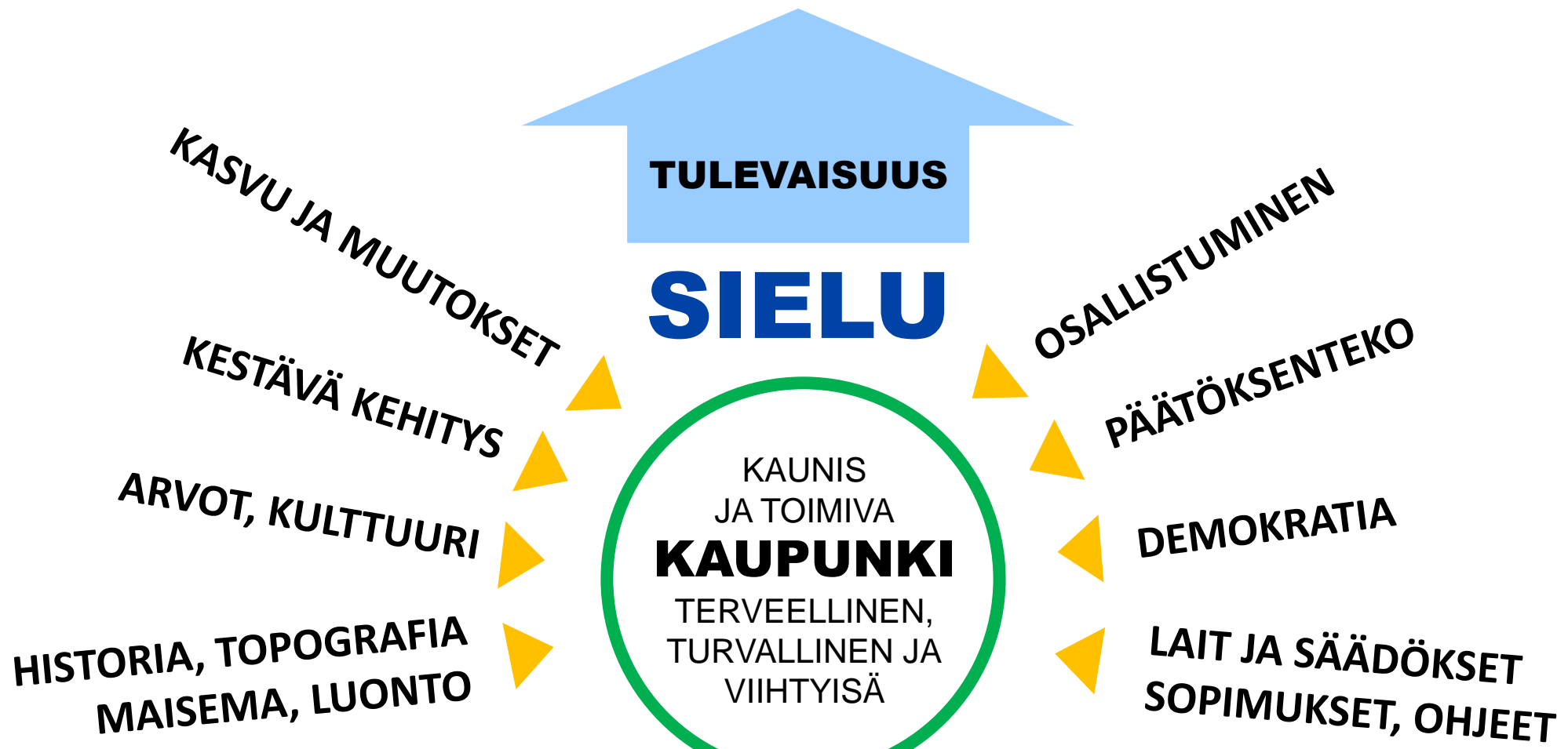
Kuopio – ihannekaupunki?

- Laajan vaikutusalueen keskellä kaupunkimainen keskusta, jossa keskeiset palvelut (**15 minuutin kaupunki**)
- Luonnon keskellä kiinnostava aluerakenne ja toimiva joukkoliikenne
- Kasvaa – kasvu perustuu tulijoiden henkilökohtaiseen **valintaan**
- Elinvoimainen työpaikka ja **yliopistokaupunki** (tunnettu terveys-, ympäristö- ja hyvinvointiyliopistona)
- Kiinnostava historia ja systemaattista kehittämistä vuosisatoja

JATKOSSAKIN TÄRKEÄÄ,
ETTÄ IHMISET
VALITSEVAT KUOPION!

ELÄMÄNTAPA,
ELÄMISEN LAATU,
VAIHTOEHDOT...

TULEVAISUUS

SIELU

KAUNIS
JA TOIMIVA
KAUPUNKI
TERVEELLINEN,
TURVALLINEN JA
VIIHTYISÄ

KASVU JA MUUTOKSET

KESTÄVÄ KEHITYS

ARVOT, KULTTUURI

**HISTORIA, TOPOGRAFIA
MAISEMA, LUONTO**

OSALLISTUMINEN

PÄÄTÖKSENTEKO

DEMOKRATIA

**LAIT JA SÄÄDÖKSET
SOPIMUKSET, OHJEET**

TORIT AUKIOTKENTÄT TIET KADUT KUJAT

LENTOKENTÄT SATAMAT PUISTOT METSÄT

PIHAT RANNAT LEIKKIPAIKAT KIRKAT KOULUT SAIRAALAT TERVEYSASEMAT TOIMISTOT TEHTAAT

VERSTAAT TOIMISTOT VARASTOT KAUPAT KAUPPAKESKUKSET KONGRESSI- JA VIIHDEKESKUKSET

HUOLTOASEMAT KERROSTALOT RIVITALOT OMAKOTITALOT PALVELUASUNNOT LOMA-ASUNNOT

HOTELLIT RAKENNUSOIKEUDET TEHOKKUUDET VISUAALISUUS

ASUMINEN LIIKENNE PALVELUT ELINKEINOELÄMÄ YMPÄRISTÖ

Mitä kaupungistumisessa nyt tapahtuu?

- Kaupunkisuunnittelu: kaupungistuminen ja keskittyminen jatkuvat, ilmastoratkaisut keskiössä
- Filosofia: millainen on uusi aikamme, miten sitä jäsennetään; suhde luontoon, ihmiskuva
- Tiede: muutosten ennustaminen, uudet tutkimuskohteet, ratkaistavat ongelmat
- Taide: katsomisen muuttuminen ja ongelmien esille tuominen, kasvit osana teoksia...
- Kirjallisuus: tulevan maailman kuvaukset ja dystopioissa eläminen
- Arvot: miten kannamme sen vastuun, jonka olemme teoillamme itsellemme ottaneet
- Arkkitehtuuri: materiaalin kierrätys, purkamisen välttäminen, muuntojoustavuus, luonto, kuumuus...
- Talous: löytyykö vaihtoehtoa kasvun pakolle?
- Poliittika: kenelle vihreät arvot kuuluvat? Mikä on vastuumme seuraaville sukupolville? Maapallolle?

TIEDON
PUUTE

DYS-
TOPIAT

ELÄI-
MEN
KATSE

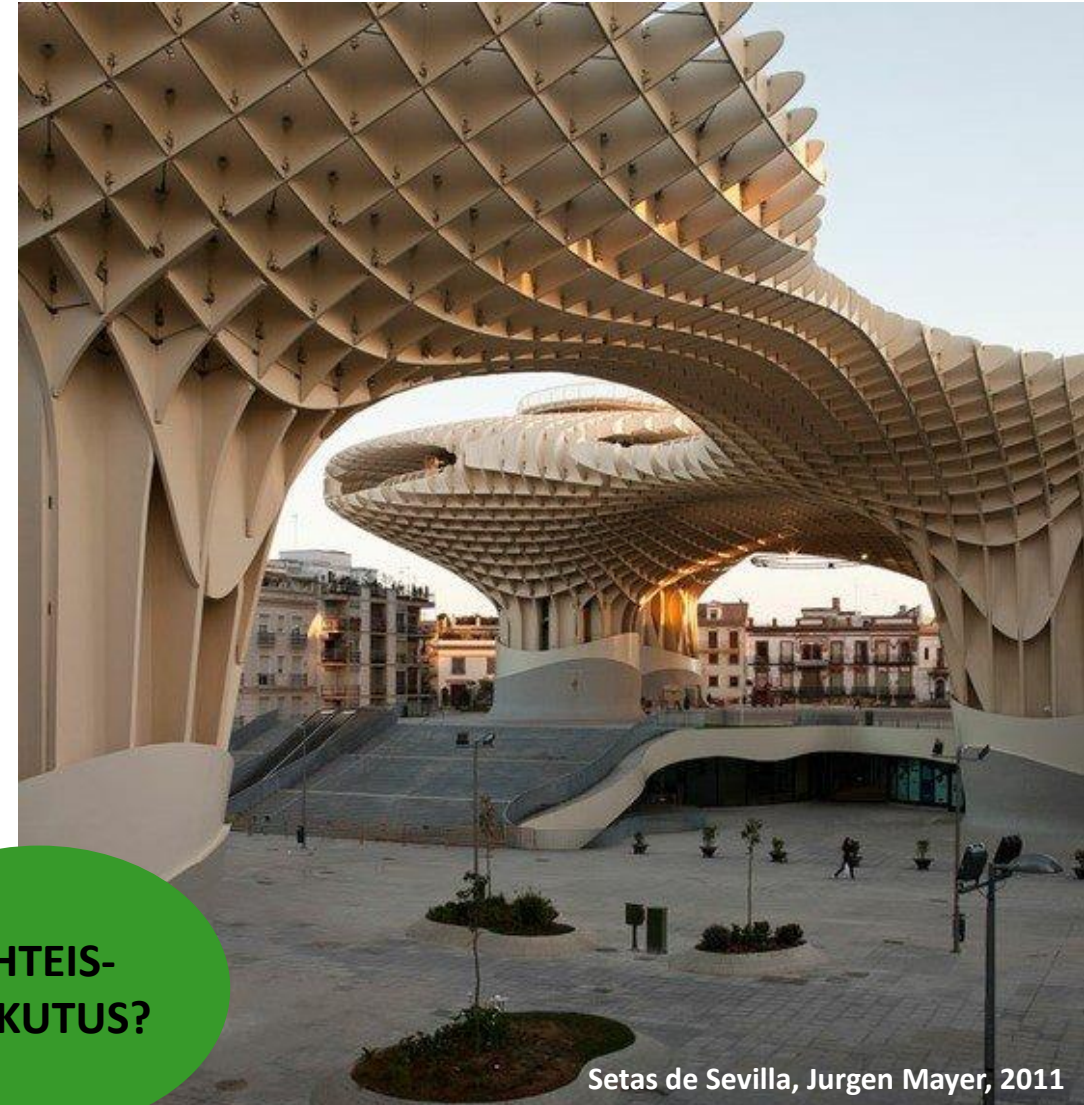
ANT-
ROPO-
SEENI

VIHREÄT
ARVOT

KASVULLE
VAIHTO-
EHTOJA

lisuus ja tekoäly: riittääkö ratkaisuksi?

YHTEIS-
VAIKUTUS?

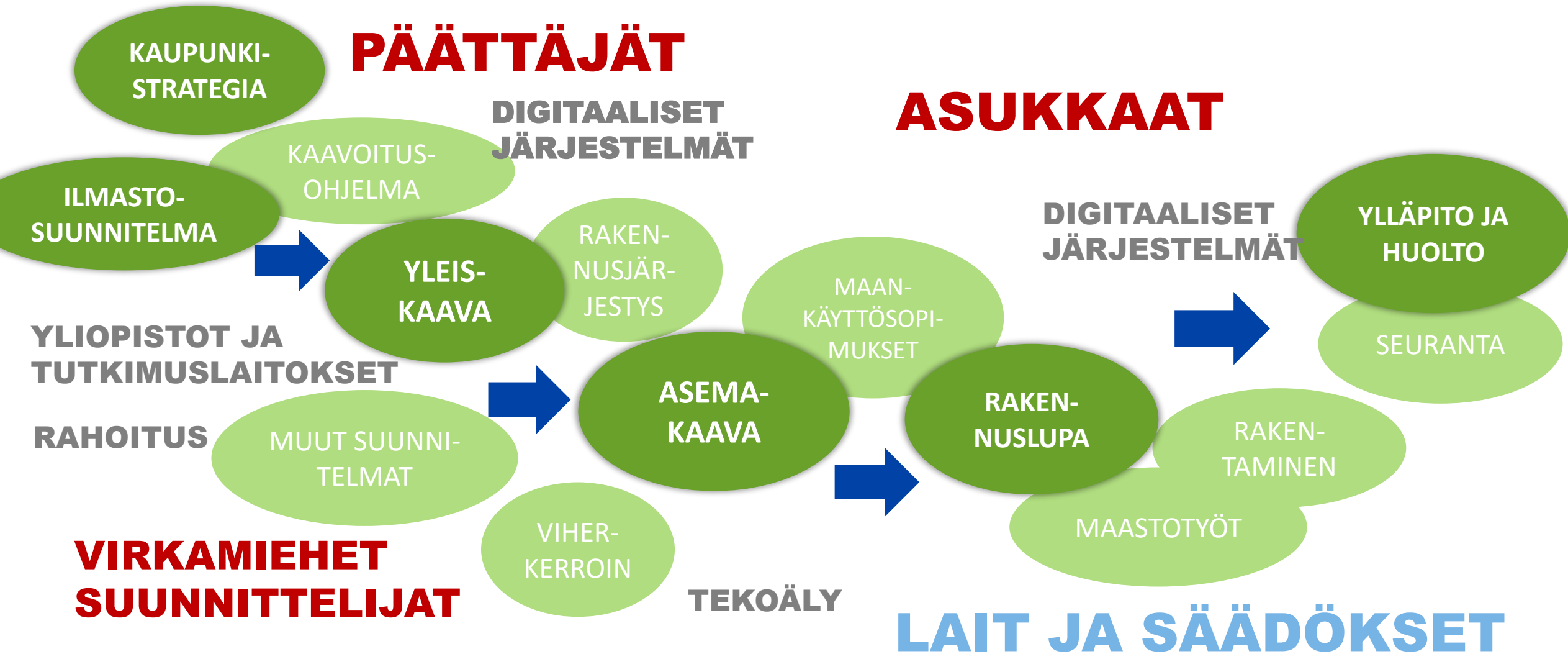
Setas de Sevilla, Jurgen Mayer, 2011
Ps: suomalaista mäntyä

Kaupunkien keskeinen haaste: ekologinen jälleenrakennus

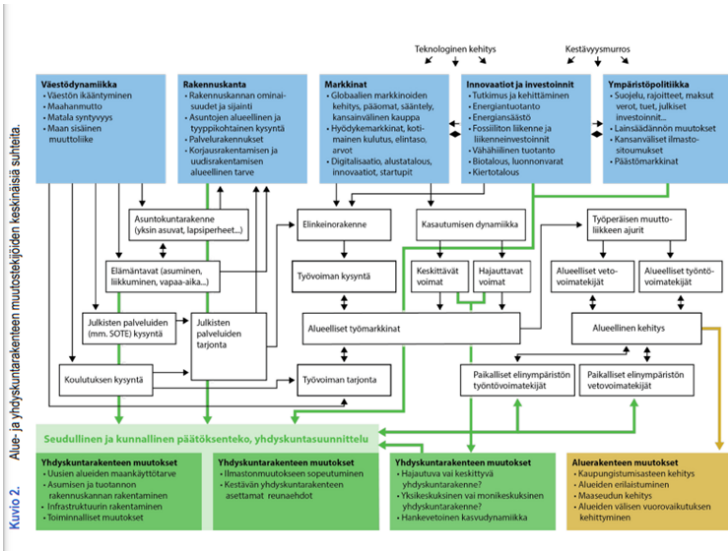
- Ekologinen jälleenrakennus on keino selvittää
- Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät asiat entistä enemmän keskustelussa mukana: taiteessa, kirjallisuudessa, filosofiassa
- Poliitikassa ei ole enää kyse vihreiden agendasta
- Kaupunkisuunnittelun keinot ja johdonmukaisuus keinojen käytössä tärkeää
- Tietoa edelleen liian vähän ja tulosten mittaaminen vaikeaa – EU:n ennallistamisasetus kaatunee taustaselvitysten puutteellisuuteen
- Löydettävä oikeanlainen strateginen ja kustannustehokas lähestymistapa

Onnistumisen prosessi on haastava

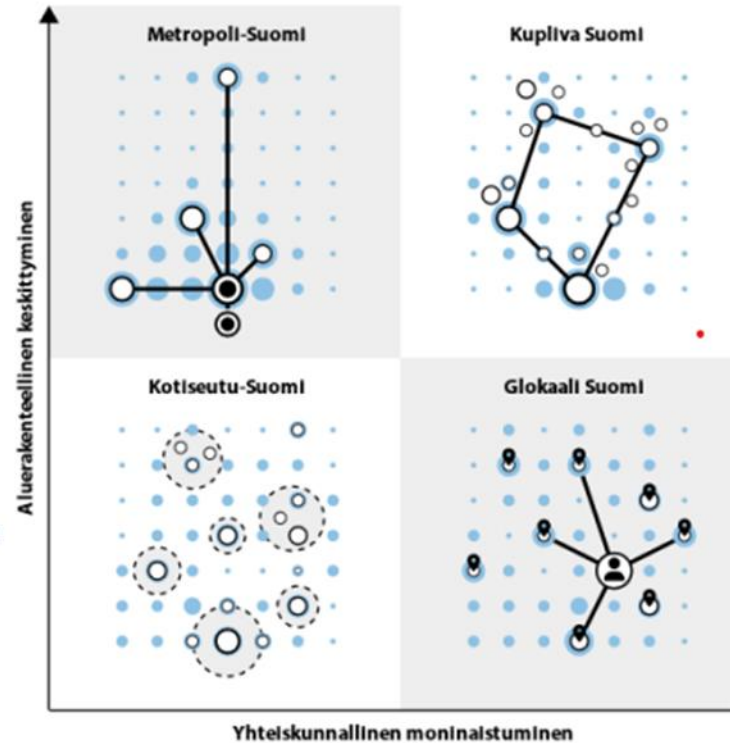
Aluerakenteen kehittämisen skenaariot: Kuopio selviää!

Neljä vaihtoehtoista tulevaisuusskenaariota

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

- Ilmastonmuutoksen on pystytty vastaamaan tehokkaasti
- Työperäinen maahanmuutto
- Ajuri: Aluerakenne keskittyy Helsinki-Tampere-Turku-Lahti-Tallinna metropolialueelle

- Globaali epäonnistuminen ilmastonmuutoksen torjunnassa
- Laajamittaista maahanmuuttoa
- Ajuri: Kuplautuminen ja eriytyminen eri mittakaavatasoilla

- Onnistunut EU-vetoinen ilmastopolitiikka
- Maahanmuutossa pientä kasvua, aivovuotoa ulkomaille
- Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hidas kehitys ja vähäiset investoinnit
- Ajuri: Ikääntyvä väestö ja talouden kestävyysvaje

- Ilmastonmuutoksen reagoiminen vasta toistuvien ympäristökatastrofien herättämänä
- Työperäinen ja humanitaarinen maahanmuutto lisääntyvät
- Hajautetut ratkaisut
- Ajuri: Teknologiset ratkaisut ja innovaatiot nopean muutoksen ajurina

PerusSkene –
tutkimushanke/
VN, Aalto, SYKE, MAL-
verkosto, 2022

Entä asukkaan näkökulma?

Sosiaalisten vaikutusten laadullinen vertailu perusurassa ja

Sosiaalinen haluttavuus edistäisi ekologista jälleenrakennusta, mutta skenaariovertailun arviointi ei tue keskeisiä keinoja. Suomalaiset haluavat glokaalia Suomea.

Pitäisikö jotakin ajatella uusiksi?

Sosiaalisen kestävyuden mittari	Perusura	Metropoli Suomi	Kotiseutu-Suomi	Kupliva Suomi	Glokaali Suomi
Alueiden väliset kehityserot	-1	-3	1	-3	2
Palveluiden tasapuolinen saatavuus	-1	-1	-2	-2	1
Tasapuoliset liikkumismahdollisuudet	1	2	-1	1	-2
Alueelliset erot ikääntyneiden palvelutarpeisiin vastaamisessa	-1	1	-3	-1	1
Asumisen kustannukset	-2	-2	1	-1	2
Yksilöiden ja perheiden arkeen liittyvät valinnanmahdollisuudet	1	2	-1	1	3
Yksilöiden ja perheiden asuinpaikkaan liittyvät valinnanmahdollisuudet	-1	-1	2	-2	3
Lähiympäristön laatu ja viihtyisyys	0	1	1	-3	2
Alue- ja yhdyskuntarakenteen vaikutus yhteisöllisyyteen	0	-1	2	-1	2
Kaupunginosien eriytyminen	-1	1	0	-3	0
Asuinalueiden turvallisuus	-1	1	1	-2	2
Asuinalueiden terveellisyys	0	1	1	-1	2

Nykyinen ajattelutapa ei ehkä tee meitä onnellisiksi

- Kaupunkien ongelmia ratkaistaessa käsittelemme usein teknisiä ongelmia – meidän pitäisi ajatella enemmän asukasta!
- Miten ihmisen tarpeet muuttuvat? Mikä on ihmisen hyvinvoinnin ja henkisen kasvun kannalta tärkeää?
- Miten paikka voi olla koti nykyihmiselle niin, että sama paikka toimii kotina myös tuleville sukupolville?
- Miten voidaan lisätä kestäviä ja kiinnostavia valinnanmahdollisuuksia?
- Miten voidaan rakentaa samaan aikaan sekä jatkuvuutta että joustavuutta?

OSALLISTUMINEN LAAJASSA KONTEKSTISSA

OSALLISTAMISESSA ON
KYSE IHMISEN
OSALLISUUDESTA
YHTEISKUNTAAN.

SIKSI ASIA ON PALJON
SUUREMPI KUIN JOS
AJATTELEMME SITÄ
PELKÄSTÄÄN
MAHDOLLISUUTENA OLLA
MUKANA KAAVAN
VALMISTELUSSA

Ja kasvava ymmärrys siitä, että rakennettu ympäristö vaikuttaa merkittävästi jokaisen ihmisen elämään

Valtiojohtoista

1619 vahvistettu asemakaava
1682 pakolliset asemakaavakartat
1649 rakennettava suunnitelman
mukaan
1724 rakennuskaari: hyödyksi ja
kaunistukseksi
1860-luku: kaupunkien itsehallinto
vahvistuu

Kaupungin valta kasvaa

1931 asemakaavalaki: kaupungeille
kaavoitusvelvollisuus ja tuki alueen
kehittämiseksi, mutta myös
yksityisen maan kaavoituksen
mahdollistaminen; aluevaraus
1943 asemakaavamääräykset
1958 Rakennuslaki: kaavahierarkia
**Kunnan toimivalta vahvistuu:
kuntasuunnittelu, asunto-
ohjelmat jne**

Kuntajohtoista ja vuorovaikutteista

**Osallistavan ja vuorovaikutteisen
suunnittelun nousu: sosiaalisesti
kestävä kehitys**
2000 MRL: vuorovaikutus ja
osallistuminen
2022 MRL lakiuudistus keskeytyi,
mutta tarkastelussa mm.
**osallistumisen vahvistaminen sekä
keskustelua
maanomistajakaavoituksesta**

Millaista sitten olisi asukkaan haluama elämä? Kuopiossa?

Vantaalla tehtiin vuodeksi 2017 kysely asukkaille siitä, millaisena he näkevät elämän Vantaalla 10, 50 ja 100 vuoden kuluttua.

Vuorovaikutusta tulisi olla paljon nykyistä enemmän! Brändeihin satsataan, mutta ei todellisten tarpeiden ratkaisemiseen.

Vantaan Tulevaisuuskuvat

Lähtökohta

TASA-ARVOISET IHMISET JA ALUEET

Voimavara:

Vantaan alueet ovat omaleimaisia.
Vantaalta löytyy kaikkea keskustoista maaseutuun.

Yhdyskuntarakenne VEHREÄ VALLANKUMOUS

Voimavara:

Vihreys kuuluu jokaisen elämään ja viheralueet ovat hyvin saavutettavissa.
Vihreyttä arvostetaan.

Sosiaalinen taso HUOKOINEN PINTA

Voimavara:

Vantaalaiset haluavat vaikuttaa kotikaupungin kehitykseen. Yhteisöllisyyttä arvostetaan.

Toiminnallinen taso YHTEYKSIEN KAUPUNKI

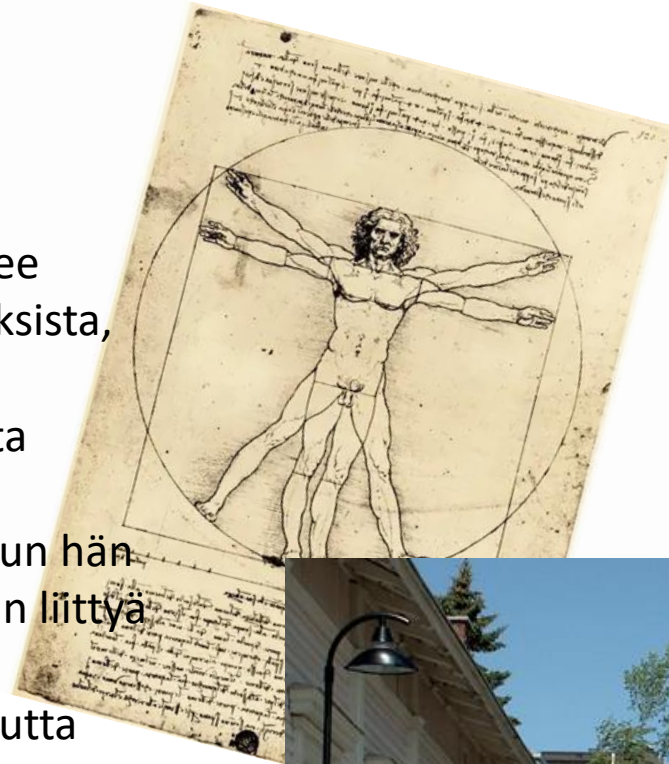
Voimavara:

Liikennepalvelut muualle seudulle ja lentokentältä maailmalle ovat sujuvat.
Palveluita arvostetaan.

Ihmisen mitat

- Tällä hetkellä arkkitehtuurin merkityssisältö vähenee
- Ihminen tarkkailee – irtautuu aisteista eli tuntemuksista, jotka lähentävät ruumista ja henkeä
- Ihminen irtautuu luonnosta, elämäkulusta, omasta olemuksestaan
- Passinmäki (Heidegger): Ihmisestä tulee koditon, kun hän vieraantuu alkuperäisestä luonnostaan ja tavoistaan liittyä siihen
- Ihmisen mitat elämänkaaren aikana vaihtelevat, mutta keho tietää milloin on hyvin
- Suoja, valo, varjo, hengitysilmä, äänet...
- Virikkeiden tarve: katse etsii uutta, elämyksellisyys
- Kuljettavat matkat ja matkoihin käytettävät välineet
- Tarve jatkuvuuteen: historian ja tulevaisuuden taju
- Turvallisuus: turvata selkä, nähdä kauas

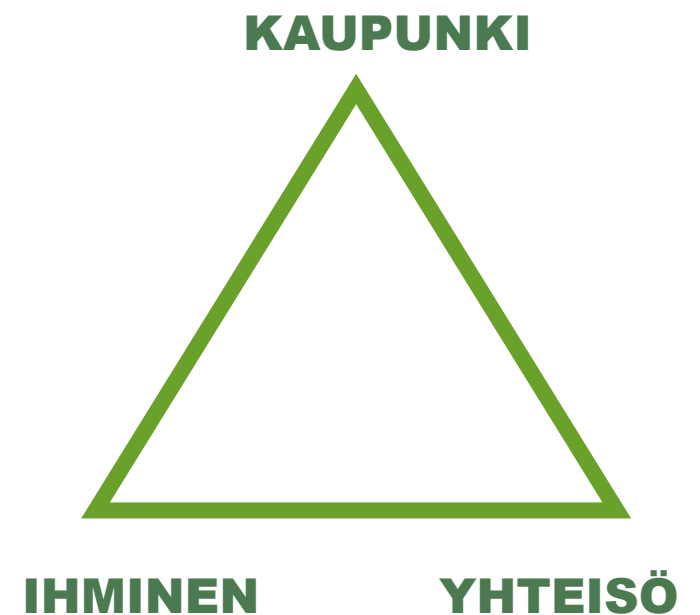
KAUPUNKISUUNNITELUSSA ON RATKAISTAVA MYÖS IHMISEN KANNALTA TÄRKEITÄ ASIOITA, MUTTA UUDESTA NÄKÖKULMASTA

Ihmisen yhteisöllisyys ja itsensä toteuttaminen

- Ihminen liittyy ympäristöönsä muiden **ihmisten kautta**: kohtaamiset ja yhteisöt
- ...**arkielämänsä kautta**: sujuvuus, matkat, elinpiirin laajuus (15 minuutin kaupunki, Soft City ...)
- ...**tekemistensä kautta**: itsensä toteuttaminen, omien mahdollisuuksiensa löytäminen, oman vaikutuksensa näkeminen
- Yhteys luontoon ja historiaan: lähellä koettavissa
- Osallistumisen merkitys

**KAUPUNGISSA TARVITAAN VIIHTYISIÄ TILOJA:
KOHTAAMISPAIKAT, KULTTUURITILAT, KADUT, PUISTOT,
KULKUVÄLINEET, PALVELUTILAT, TYÖPAIKAT, KOULUT...**

The background of the slide is a vibrant, stylized 3D illustration of a city. The buildings are rendered in various colors like red, blue, orange, and purple, with some having green roofs. The trees are bright green and have a soft, rounded appearance. The overall style is clean and modern, with a slight isometric perspective.

KAUPUNKI- SUUNNITTELUN TOTEUTTAJAT

Arkkitehtuuri eli rakennustaide on taiteen ja tekniikan muoto, jossa yhdyskuntia, rakennuksia ja niihin liittyviä osia suunnitellaan useasta näkökulmasta. Arkkitehtuurissa täytyy aina huomioida monia keskenään ristiriitaisia näkökulmia – arkkitehtonista teosta suunniteltaessa arkkitehdin täytyy yhteistyössä löytää erityissuunnittelijoiden kanssa hyväksyttävissä oleva tasapaino ainakin toiminnalliselta, tekniseltä, taloudelliselta, esteettiseltä, juridiselta ja yhteiskunnalliselta kannalta. (Wikipedia)

Henkilöstö on kaiken A ja O

- Iso organisaatio onnistuu, jos henkilöstö sitoutuu siihen ja ymmärtää, mitä tavoitellaan
- Suunnittelijat haluavat yleensä parantaa maailmaa ja toteuttaa itseään – heille on annettava siihen mahdollisuus: johtaja siis suunnittelee heille tehtävää, jossa he voivat edistää organisaation tavoitteita että omia tavoitteitaan
- Esimiesten rooli on mahdollisuus: miten tuet, autat, rohkaiset alaisiasi?
- Alaiset myös auttavat johtajaa onnistumaan

Hyvä kaupunki tarvitsee toteutuakseen...

- Kokonaisuuden turvaaminen niin, että resurssit eivät mene hukkaan: pitkäjänteistä, joustavaa suunnittelua
- Kestävän elintavan mahdollistaminen
- Haluttavan asuin- ja työskentely-ympäristön edellytysten luominen

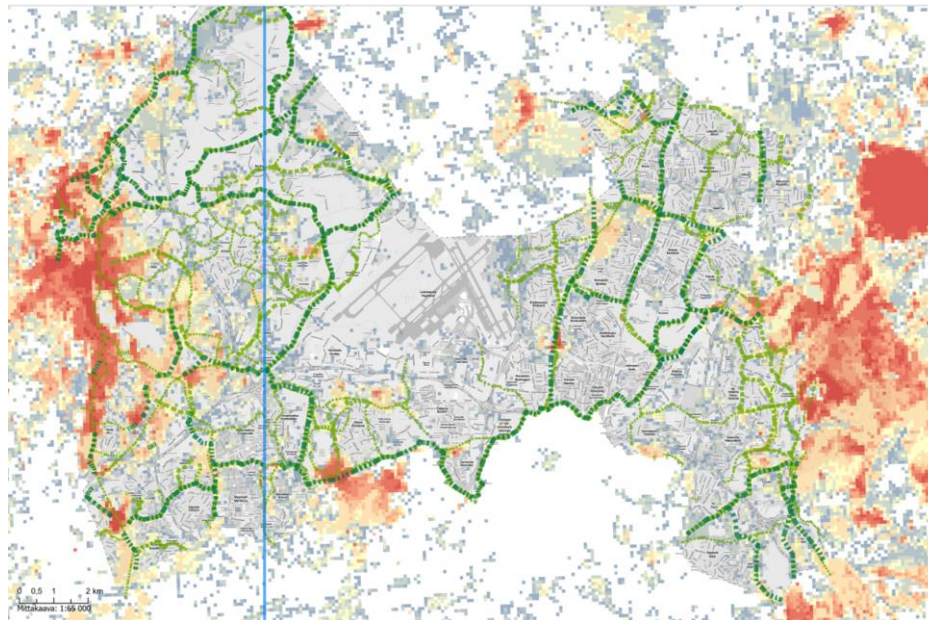
Liikkumisen ja rakentamisen ratkaisut näkyvät vuosisatoja - Kuopio tässä onnistuja!

- Ilmatoratkaisujen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta verkostojen on oltava pysyviä ja ennakoitavia
- **Lumoverkostot** voivat olla pysyviä vain jos muut verkostot pysyvät paikoillaan

Kuvissa:

Viherreitit, ekologiset yhteydet ja monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet (Zonationilla laskettuna) Vantaalla.

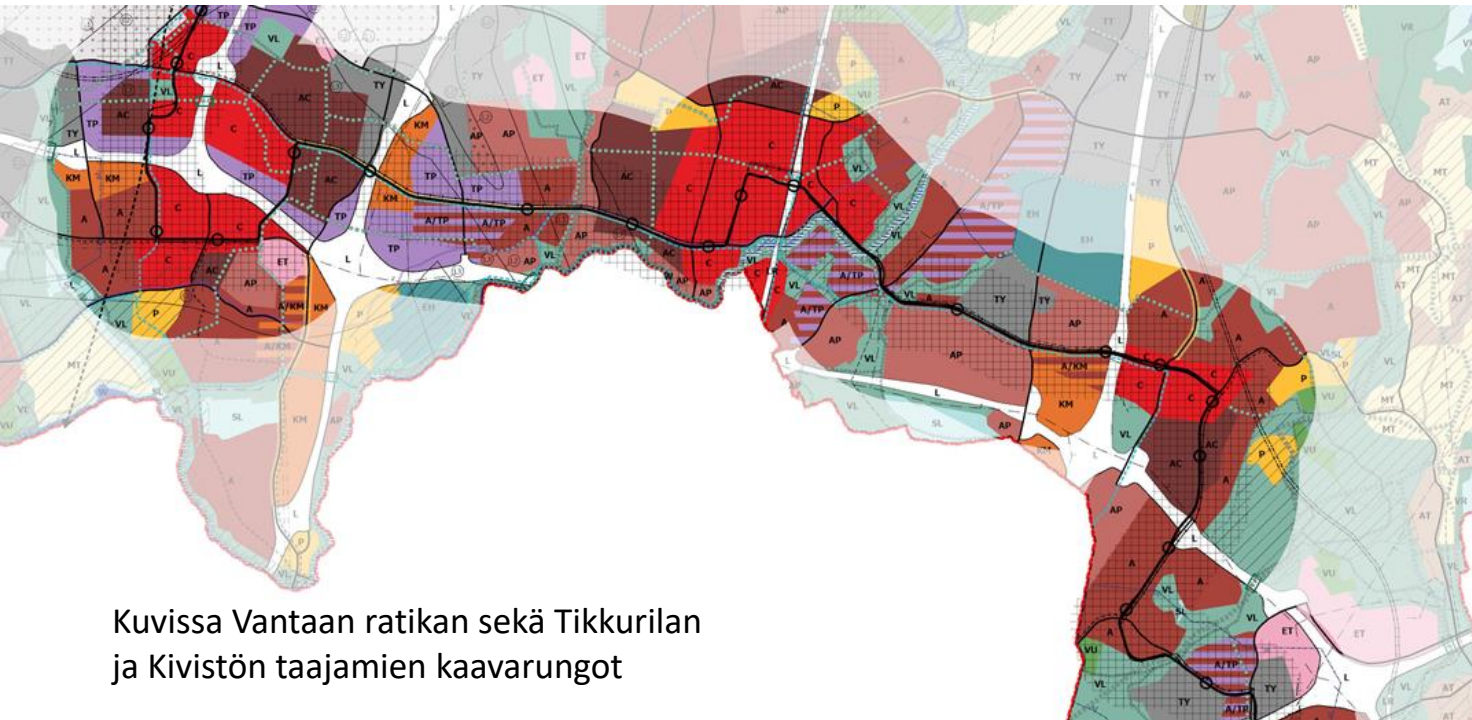
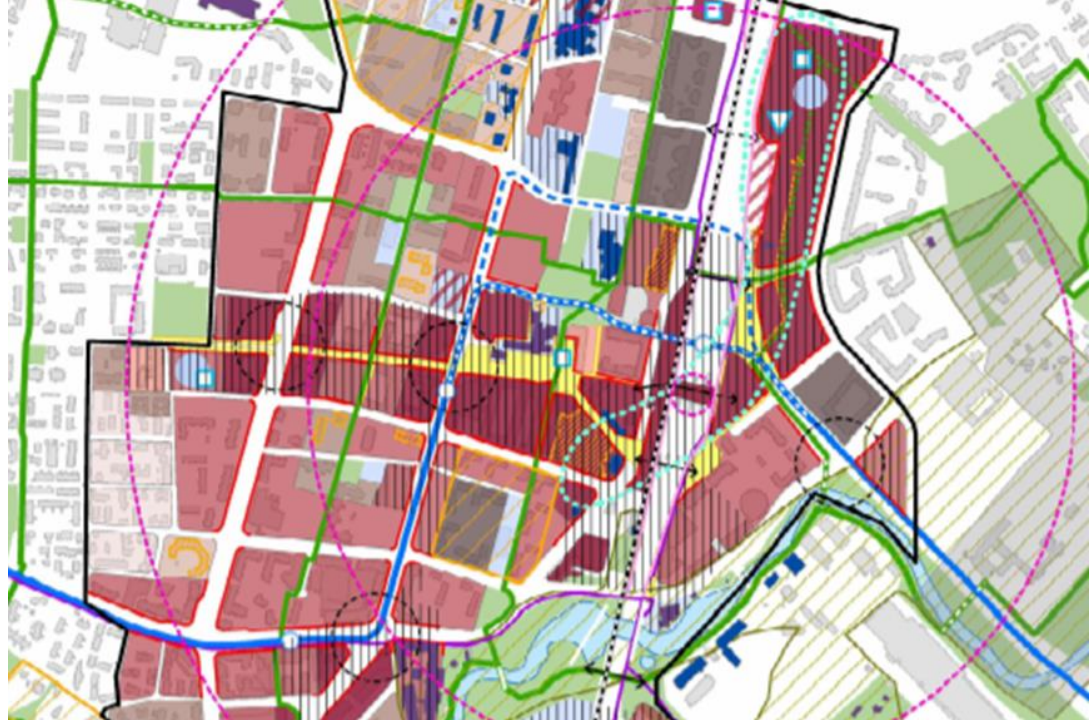
New Yorkin läpi kulkeva Broadway (34 km) on entinen intiaanien kulkureitti, joka muuttui kaduksi.

Verkostojen yhteensovittamiseen ja yhteyksien turvaamiseen laajat suunnitelmat ovat tärkeitä

Yleiskaavat ja kaavarungot mahdollistavat riittävät selvitykset ja asukkaiden osallistumisen

Yleiskaava on pätevä sopimus eri osapuolten välillä siitä, mihin suuntaan halutaan mennä ja mistä asioista pidetään kiinni

Kuvissa Vantaan ratikan sekä Tikkurilan ja Kivistön taajamien kaavarungot

Luonto kaupungissa

- Yhdyskuntarakenteessa **viherverkoston ja suojelualueiden turvaaminen**: määrä, laatu ja jatkuvuus
- Yleiskaava on tärkein asiasta sopimisen väline myös asukkaiden näkökulmasta
- Mahdolliset kompensatiot osana yleiskaavaa tai sen jatkosuunnittelua
- Asemakaavoissa ja julkisten ulkotilojen suunnitelmissa turvattava **lähiympäristön laatu**; viherkerroin hyvä työkalu
- Arkkitehtuurissa uusia avauksia: viherkattojen käyttö, pihasuunnittelu

Kuva: Veli-Pekka Ristimäki: Kivistöä

Signaaleja tulevaisuuden arkkitehtuurista – tavoitellaanko vai pyritäänkö välttämään?

Riken Yamamoto/ Pritzker Price 2024

Yhteisöllisyys ja valtava mittakaava – onnistuuko?

Entä jos meitä kohtaa todellinen resurssipula?

Make do = to use what is available although it is not enough or what you wanted (Oxford Dictionary)

Kuva kiertävästä japanilaisesta nykyarkkitehtuurin näyttelystä Viron arkkitehtuurimuseossa (arvostelu Arkkitehtiutisissa) ja Mortal Engines -elokuvasta

Make Do With Now: New Directions in Japanese Architecture

Published: 03.01.2024

dot architects, Chidori Bunka, 2014–19 © Yoshiro Masuda / Make Do With Now: New Directions in Japanese Architecture

Esimerkki Pariisista: tarvittiin koulu, haluttiin puisto

Frederic Chartier:
Ecole de la Biodiversite'

**PITÄÄKÖ SUUNNITELLA
MYÖS KASVEILLE JA
ELÄIMILLE?**

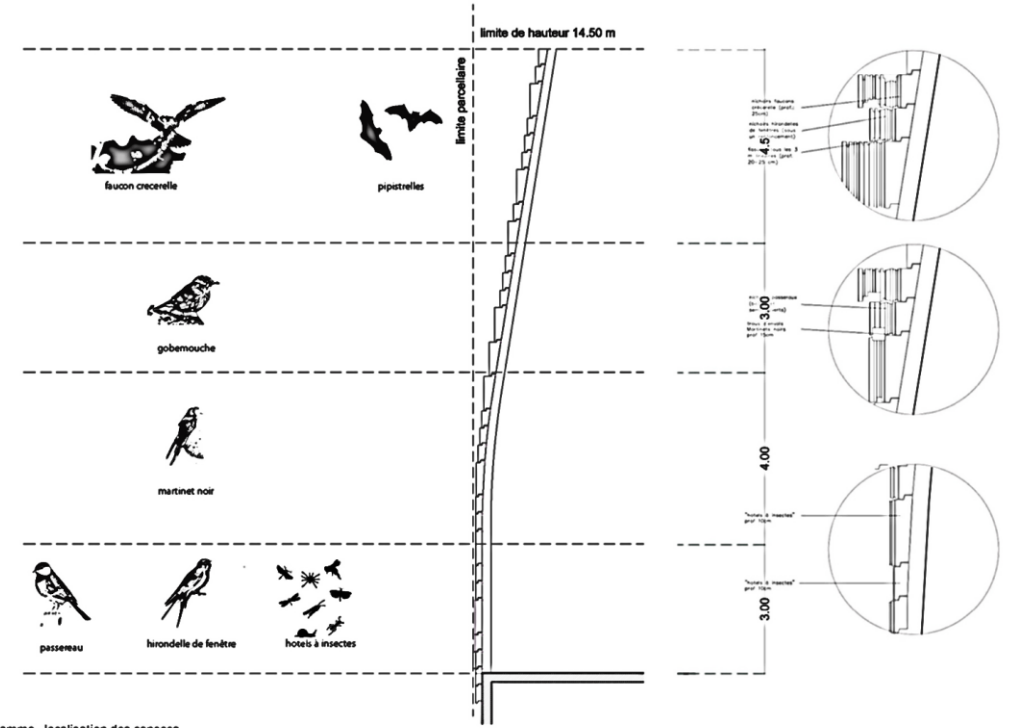
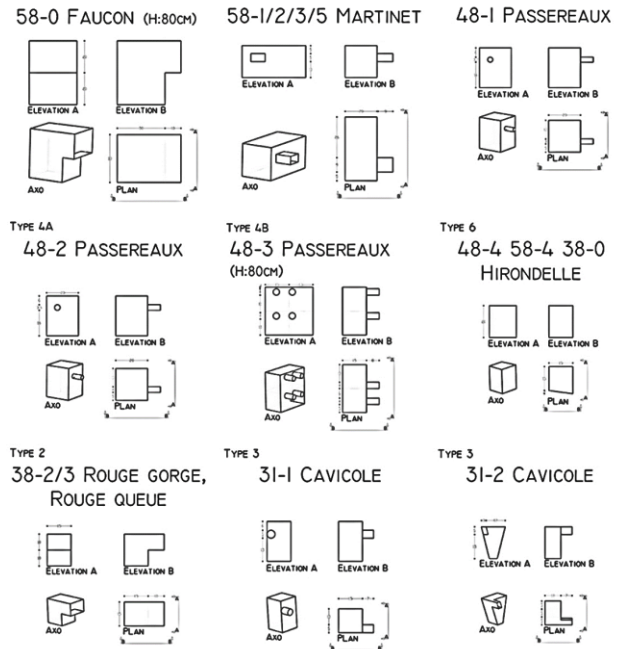

diagramme - localisation des especes

**ENÄÄ EI OLE KYSE PELKÄSTÄÄN IHMISEN ELÄMÄN KEHYKSISTÄ,
VAAN KODIN VARMISTAMISESTA KAIKELLE ELÄVÄLLE. Frederic Chartier, Arkkitehtiutiset 4/2023**

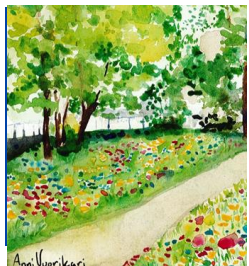
Esimerkillinen kaupunki...

Vahvistaa ihmisen ja luonnon, ihmisen ja historian sekä ihmisen ja yhteisöjen yhteenkuuluvaisuutta.

Luo rakenteilla jatkuvuutta ja resurssien viisasta käyttöä, mutta jättää tilaa muutoksille.

Käyttää voimavaroja kokeiluun ja uudistumiseen

TOIMIVASSA
KAUPUNGISSA
ASUKAALLA ON
VAIHTOEHTOJA JA
HÄN PYSTYY
TOTEUTTAMAAN
ITSEÄÄN.

Mikä Kuopiossa voisi olla tärkeää...

- Kaupungilla selkeä ja hyvin kommunikoitu **tahtotila** tulevaisuudesta
- Kaikki mukana: **asukkaat**, elinkeinoelämä, oppilaitokset, yliopisto, kulttuuri ja kaupungin työntekijät
- **Kaupunkirakenne ja liikkumismuodot** kunnossa jatkossakin
- **Laatu** näkyy yksityiskohdissa – välttää arkkitehtuurin

ILMASTO- JA LUONTOTAVOITTEET

- Kaupungilla oma ilmasto-ohjelma ja hiilineutraalisuustavoite
- Tekee ilmastonmuutosta torjuvia ja päästöjä vähentäviä toimia EU:ta nopeammin.
- Seuraa tuloksia
- Mukana asukkaat ja järjestöt sekä yritykset ja oppilaitokset

KIITOS